

Charles Aznavour (22 maja 1924 w Paryżu - 1 października 2018 w Mouriès, Bouches-du-Rhône)

*Tego artystę ormiańsko-francuskiego,
wzrostu niewielkiego, głosu potężnego,
słysząc od pokoleń,
ileż budzi wspomnień,
jest w nim coś diabelskiego i coś boskiego.*

(ebs)

Charles Aznavour - francuski kompozytor, piosenkarz i aktor filmowy pochodzenia ormiańskiego nazywany często francuskim Frankiem Sinatrą, skomponował około 1000 piosenek (w tym ok. 150 do tekstów po angielsku, 100 po włosku, 70 po hiszpańsku i 50 po niemiecku), sprzedał ponad 180 milionów płyt na całym świecie, wystąpił w ponad 60 filmach.

<https://www.youtube.com/watch?v=yV7MELY44DQ>

Tematem jego piosenek jest na ogół miłość. Artysta mówi i śpiewa w wielu językach: po francusku, angielsku, włosku, neapolitańsku, hiszpańsku, niemiecku, rosyjsku, portugalsku i po ormiańsku. W tym ostatnim języku nagrał XVIII-wieczną pieśń "Sayat Nova". Z kolei piosenka "Que C'est Triste Venise" ("Jakże smutna jest Wenecja") została przez niego zaśpiewana w rekordowej liczbie wersji: włoskiej ("Com'è Triste Venezia"), hiszpańskiej ("Venecia Sin Ti"), angielskiej ("How Sad Venice Can Be") i niemieckiej ("Venedig im Grau").

<https://www.youtube.com/watch?v=JbaYgkON5IE>

Urodził się 22 maja 1924 w Paryżu jako Szahnur Waghinak Aznavourian, orm. Շահնուր Վաղինակ Ազնավուրյան, syn ormiańskich emigrantów: Mikajela Aznavouriana i Knar Baghdasarian. Jego ojciec urodził się w Achalciche w Gruzji, a matka pochodziła z kupieckiej rodziny z Turcji. Oboje rodzice zatrzymali się tymczasowo we Francji w drodze do USA. Musieli czekać na wizę wjazdową, gdy nieoczekiwanie na świat przyszedł ich syn. To rodzice byli pierwszymi, którzy odkryli u swego dziecka talent muzyczny i bardzo wcześnie wprowadzili je w świat teatru.

Mały Szahnur zaczął występować już w wieku 9 lat, śpiewając w duecie ze starszą siostrą Aïdą w restauracji ormiańskiej, prowadzonej przez ojca. Wtedy też zaczął używać pseudonimu, pod którym będzie go znał cały świat - Charles Aznavour. W latach 30. XX w. występował na francuskiej prowincji, grając w lokalnych teatrach. Wystąpił też w kilku filmach.

Już w wieku młodzieńczym zaczął komponować piosenki i śpiewać je w duecie z Pierre'em Roche'em. Przełom w jego karierze artystycznej nastąpił, gdy obu usłyszała Édith Piaf i zaprosiła w 1946 na swoje tournée po Francji, a następnie po USA. W 1952 Aznavour powrócił z amerykańskiego tournée do Francji sam, gdyż jego partner pozostał w Kanadzie z nowo poślubioną żoną. Aznavour wznowił współpracę z Édith Piaf.

<https://www.youtube.com/watch?v=rqsBrF4eD6c>

Sukces artystyczny nie przyszedł od razu. Krytykom nie podobał się głos Aznavoura, jego niski wzrost (161 cm) i sposób bycia na scenie. Jednak jego piosenki podobały się coraz bardziej publiczności i w II poł. lat 50. Aznavour już liczył się na muzycznej scenie Francji. Miał wówczas w repertuarze ok. 30 piosenek.

1957 był rokiem wielkiego triumfu Aznavoura, który dał serie koncertowe w paryskich salach: Alhambrze, a

następnie w Olympii. Zdążył jeszcze odbyć międzynarodowe tournée, również z sukcesem. W 1958 wystąpił w filmie Jean-Pierre'a Mocky'ego "Les dragueurs", a później w filmie Georges'a Frange'a "La tête contre les murs" (za który otrzymał nagrodę w kategorii: Najlepszy Aktor Roku).

W latach 60. Aznavour ugruntował już swoją popularność w Europie i na świecie. Na początku dekady wystąpił w prestiżowej nowojorskiej Carnegie Hall, a następnie odbył długie międzynarodowe tournée po Turcji, Libanie, Grecji, Afryce i ZSRR, gdzie miał okazję odwiedzić ojczyznę przodków i jej stolicę Erywań; zaśpiewał tam przebój "La mamma".

Kiedy Aznavour ostatecznie powrócił do Francji w 1965, dał niezapomniany koncert "One Man Show" w Olympii. Latem tego samego roku wystąpił w filmie Pierre'a Granier-Deferre'a, "Paris au mois d'août" a pod koniec roku w musicalu "Monsieur Carnaval". "La bohème", piosenka z tego musicalu stała się najbardziej znanym przebojem w całej jego karierze.

https://www.youtube.com/watch?v=nZvehG_Lgls

Rok 1970 rozpoczął się od koncertów w USA, w tym na Broadwayu. Na początku 1971 Aznavour powrócił do Paryża dając koncert w Olympii. Kilka miesięcy później we Włoszech dostał nagrodę Złotego Lwa na Festiwalu Filmowym w Wenecji za włoską wersję piosenki "Mourir d'aimer".

Jego repertuar stał się bardziej zróżnicowany, artysta zainteresował się tematyką społeczną i obyczajową: "Le temps des loups" (o przemocy w miastach), wspomniana "Mourir d'aimer" (o "Faits divers") czy "Comme ils disent" (o homoseksualizmie). Zaczął też pisać pamiętniki (wydane w USA jako "Aznavour par Aznavour").

Początek i koniec 1972 to występy w Olympii, sukces piosenki "Les plaisirs démodés", która osiągnęła szczyty list przebojów oraz operetka Douchka, napisana wspólnie ze szwagrem, kompozytorem Georges'em Garvarentz'em.

W 1974 Aznavour odniósł wielki sukces w Wielkiej Brytanii, kiedy jego piosenka "She" osiągnęła pierwsze miejsce na liście przebojów i status platynowej płyty. Jakby na przekór, we Francji sprzedawała się słabo.

W 1975 Aznavour napisał balladę "Ils sont tombés" w 60. rocznicę ludobójstwa Ormian w 1915. Później wystąpił w filmie Claude'a Chabrola "Folies Bourgeoises". Jego popularność osiągnęła szczyt - po jego piosenki zaczęli sięgnęli inni: Ray Charles ("La Mamma"), Fred Astaire (własna wersja "Les plaisirs démodés" w 1976) i Bing Crosby "Hier encore" w 1977, tuż przed śmiercią.

Pod koniec dekady Aznavour wystąpił w filmie Volkera Schloendorffa "Błaszany bębenek", nagrodzonym Złotą Palmą na Festiwalu Filmowym w Cannes w 1979.

W 1986 Aznavour po raz pierwszy napisał scenariusz filmowy - do filmu Paula Boujenaha "Yiddish Connection". W filmie tym zagrał zresztą jedną z głównych ról.

W 1984 był gwiazdą Międzynarodowego Festiwalu Piosenki w Sopocie.

Po tragicznym trzęsieniu ziemi w Armenii w 1988 Aznavour pomagał ojczyźnie swoich rodziców poprzez akcję charytatywną "Aznavour for Armenia".

Razem z Georges'em Garvarentz'em napisał piosenkę "Pour toi Arménie" ("Dla ciebie, Armenio"), która została wykonana przez grupę francuskich artystów i utrzymywała się na liście przebojów przez 18 tygodni. Sprzedana została w ilości ponad 1 mln egzemplarzy.

<https://www.youtube.com/watch?v=kvUJMw0aPPs>

Charles Aznavour doczekał się placu własnego imienia w centrum Erywania, a także pomnika w mieście Giumri, które odnotowało największą liczbę ofiar we wspomnianym trzęsieniu ziemi.

W 1995 Aznavour został mianowany Ambasadorem i Stałym Przedstawicielem Armenii przy UNESCO. Artysta jest również członkiem organizacji charytatywnej Armenia Fund, która od 1992 roku przekazała ponad 150 milionów dolarów na pomoc humanitarną i rozwój infrastruktury w Armenii.

12 lipca 1997 Aznavour świętował 50. rocznicę swojej obecności w show-businesie na Montreux Festival w Szwajcarii.

We wrześniu 2003 Aznavour opublikował kolejne swoje pamiętniki - "Le temps des avants" (wyd. Flammarion).

W 2004 za działalność humanitarną Aznavour otrzymał tytuł "Narodowego Bohatera" Armenii (najwyższe odznaczenie państwowe tego kraju).

Jesienią 2006 artysta rozpoczął swe pożegnalne światowe tournée, występując najpierw w USA i Kanadzie, zbierając pozytywne recenzje.

We wrześniu 2006 Aznavour wziął udział w wielkim koncercie w Erywaniu. Wśród audytorium znajdowali się: były prezydent Armenii Robert Koczarian oraz prezydent Francji Jacques Chirac, składający właśnie oficjalną wizytę w tym kraju. Następnie, już we Francji, Aznavour zainaugurował sezon kulturalny "Arménie mon amie".

W tym samym 2006 82-letni artysta udał się w podróż na Kubę, gdzie razem z miejscowym muzykiem Chucho Valdéssem, nagrał swój nowy album "Colore Ma Vie", zaprezentowany na koncercie artysty w Moskwie w kwietniu 2007.

Rok 2007 Aznavour rozpoczął koncertami w Japonii i Azji, a w lipcu 2007 wziął udział w Vieilles Charrues Festival. Druga połowa 2007 to występy artysty w Paryżu, gdzie dał ponad 20 przedstawień w *Palais des Congrès*; następnie udał się na tournée po Belgii, Holandii i po Francji.

Od lutego 2008 roku pełni funkcje ambasadora Armenii w Szwajcarii, co zaproponowano mu w związku z jego zasługami dla ojczyzny.

26 grudnia 2008 prezydent Armenii Serż Sarkisjan podpisał dekret o nadaniu ormiańskiego obywatelstwa Aznavourowi w uznaniu m.in. jego zasług dla narodu ormiańskiego.

W styczniu 2010 Aznavour oraz senegalski piosenkarz Youssou N'Dour, razem z ponad czterdziestoma gwiazdami francuskiej estrady nagrali video "1 geste pour Haïti chérie" w geście pomocy dla ofiar katastrofalnego trzęsienia ziemi na Haiti.

Długa jest lista artystów, którzy nagrywali piosenki Aznavoura bądź współpracowali z nim: Fred Astaire, Andrea Bocelli, Bing Crosby, Ray Charles, Bob Dylan, Liza Minnelli, Josh Groban, Shirley Bassey, José Carreras, Laura Pausini, Nana Mouskouri i Julio Iglesias. Również legenda francuskiej piosenki Mireille Mathieu wiele razy występowała i nagrywała z Aznavourem.

W 1974 Jack Jones nagrał cały album z kompozycjami Aznavoura, zatytułowany "Write Me a Love Song, Charlie", wznowiony na CD w 2006.

Aznavour i słynny włoski tenor Luciano Pavarotti zaśpiewali razem słynną arię Charles'a Gounoda "Ave Maria".

Elvis Costello nagrał piosenkę "She" dla filmu "Notting Hill":

<https://www.youtube.com/watch?v=rZDNIELz-WU>

Także jeden z największych przyjaciół i współpracowników Aznavoura, legendarny hiszpański tenor Plácido Domingo, często wykonywał jego utwory:

<https://www.youtube.com/watch?v=KzAEa7hm-1k>

Również album Aznavoura "Duos", wydany w grudniu 2008, jest owocem jego współpracy z zaprzyjaźnionymi artystami i przyjaciółmi, m.in.: Celine Dion, Laurą Pausini, Lizą Minnelli, Naną Mouskouri, Carole King, Deanem Martinem, Paulem Anką, Joshem Grobanem, Bryanem Ferry'm, Eltonem Johnem, Plácido Domingo, którzy w duecie z nim wykonywali jego największe przeboje lub których głos wykorzystano przy aranżowaniu duetów.

W 1946 Aznavour ożenił się z przyjaciółką Micheline, która w następnym roku urodziła ich pierwsze dziecko, córkę Sédę. W 1952 Micheline urodziła syna, Charles'a.

W 1956 Aznavour ożenił się po raz drugi - z Evelyne Plessis i w tym samym roku urodził się ich syn Patrick.

W 1968 Aznavour ożenił się po raz trzeci - ze Szwedką Ullą Thorsell w Las Vegas. Ślub wzięli w kościele ormiańskim. W 1969 urodziła się córka Katia, w 1971 - syn Misha, a w 1977 - syn Nicolas.

https://www.youtube.com/watch?v=_1EMN7M0vaY

Mieszka w Saint-Sulpice niedaleko Lozanny w Szwajcarii, a w miesiącach letnich - w Mouriès w Prowansji.

I jeszcze raz "Yesterday When I was Young" z tekstem:

<https://www.youtube.com/watch?v=SpJLtQmlv4o>